

Budapestre vonatkozó újságcikk

Oszályozás

323.12

Szerző: Krúdy Gy.

Cím: Bécsi bohócok Pesten.

Hely

Idő

"1915"

Forrás: Magyarország

Személy

Bp.

1915 IX. 15

Helyszám

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Arcja Krúdy Gyula

Bécsi bohócok Pesten

Csaknem húsz esztendeje, — a fiúk, akik akkoriban születtek, katonák, tábori tűz mellett olvassák az esti lapot, — egy sánta, Ábrányi-szakállas, rikácsoló hangú pesti hírlapíró a feje fölött megforgatva a gummitalpas mankót a Vigszínház nézőterén. A hírlapírót Neszmély Arturnak hívták, tehetséges volt, szilaj volt, lármás volt, mint azon ifju hírlapírógárda akkoriban: akikből a modern Magyarország fölépült; a sajtó mostani alakjának megferemtői, fűrgék, zajongók, éleffel, nyugtalansággal, újszerűséggel telvők; eleveenségük, mint a pesti utca kezdődő lármája; a körutak csilingelésébe, az épülő Lipót-körut kalapácsolásába, az utcára költözöködő pesti életbe először hangzik bele a rikáncsok kiáltozása; a gyík-szemű, egér-fürgesegű, torokhangú Krajcáros újságok megszületésének korszakában Neszmély Artur hírlapíró szélsőben nyargalt mankóján és rikoló hangon tiltakozott a németnyelvű színi előadás ellen az új, legszebb színház piros nézőterén.

Ma már szinte legenda e kor, mint

lassankint legendássá válik az egész modern, magyar élet, amint az ébredt, világrajött, alakult.

A Grünwald Béla kora még egy lépésnyi távolságnyra, Apponyi fiatalember és a Nemzeti Újságot olvassa a magyaruri osztály; a hírlapírók közül csak az öregek — az öreg forradalmárok — maradnak a Fiume kávéházban, az ifju-örifások a Belvárosból a körut felé tolonganak; Horváth Gyula lapja a József-köruton, homokbuckák és meszegődrök között fujja a harsonát, a legfényesebb tollak megírják a «Magyarország» első számaif, a sándorutcai képviselőházban a kardbojtért folyik még a vitatkozás, de már nem Szűcs pátri tüntet a Múzeum-köruton, hanem a sánta Neszmély ugrik föl a Wekerle Sándor fiakerjébe, mielőtt az először megbukva, itthon, Pesten az éig emelkedve, visszatér Bécsből.

A forradalom, az újszerű élet a szemünk láttára születik, mint a kőművesek, a falat emelik egyik estétől a másik estig. Bőséges, lármás, zsidós magyarság bõmből a sajtóban. A jurátus már nem szedi le a német cégtaáblát a régi posta-utcában, ellenben Bánffy közefeg a háttérből, erőszakos, mindent torkon-

ragadó politikájával. Már régen nem beszélnek arról Pesten, hogy a Gyapju-utcában németnyelvű színház volt; senkinek sem jut eszébe, hogy a germanizálás ellen küzdjön; a magyarság, a magyarosodás bőséges májusi esőjében nagyot lendül a sajtó, mint a nyilazó fecské... A névmagyarosítás, a Mentő-Egyesület, Bartha Miklós, Baross Gábor, Ugron Gábor, Ábrányi Kornél szivarvágója, Beksicsné szalonja, a prínci, Náday Ferenc: ez Pest, mint tavaly mondani szokták. Régi kor, a temetőkbe sok új sirt ástak, a barna hajak megszurkultak, rajongó ifju hírlapírók vén nyárspolgárok lettek... **Szinte emberemlékezet távolságnyi időben:** a Vigszínházban először hangzott fel a német szó, Neszmély a mankójával dobogott, egy szürkecilinderes ur huszszor kiment és visszajött a földszinten, zajosan leült, hangosan ásított, a páholyban püsszegett valaki, a részvénytársasági elnök összevont szemöldökkel nézte a rendtelenséget, míg Sajó kapitány eltávolította a tüntetőket.

«A vigszínházi tüntetés» címen a hírtörifában egy csomó rendőri pénzbiráságról is lehet megemlékezni; szervezte pedig a Magyarország szerkesztősége, illetőleg Bartha Miklós.

mert huszonnégyóránki...
órát engedélyezett pihenésre tö...
Beteg testének, él, lobogva, sze...
esen, vágató fiakerben, lépcsőn ro...
nva, mintha közelgő korai halála elő...
nenekült volna, — a szürkecilinderes ur...
is bizonyosan megöregedett és a régi ju...
rátus-korból maradott tünfetések végkép...
pen dívaljukat multák. Az embereknek
más dolguk is van, mint folyton a ma...
gyarság őrszemeként vigyázni, az otthon...
ülő Tóth Bélának való foglalatosság volt
ez, meg lelkes ifjú hirdapíróknak, Inczedy
Lászlónak, a ravasz Kardhordó Árpádnak.

Es mosfanság, e zürzavarban, midőn
felszeggel alszunk, a szívünk a torkunk...
ban dobog, a fájdalom pirosítja szemün...
ket: valóban nehéz komolyan meghara...
gudni azért, hogy a lipótköruti színház...
ban ismét bécsi szó hangzik fel, ámbár e
nagy izléstelenség mindenkit kellemetle...
nül érint.

Ufóvégre ezt a dolgot már akkor el...
intézték, amikor a főváros hatósága nem
adótt új engedélyt a leégett német szin...
ház felépítéséhez. A német színészet el...
végezte dolgát Pesten, mulattatott, szo...
morított, vigasztalt, mint ez a színház
hívása; öreg komikusok, lenge szub...
rettek, bécsi lyányok eltáncollták felada...
tukat; és a régi polgárok is, akik habi...
tűek voltak a Gyapjú-utcában, egyenkint
elmendegéltek a családi sírboltokba. Az
a sok idegen nevű, belvárosi polgár, amely
a régi Pesten a paraplúi-forradalom ide...
jében foltat tűzött a cilindere mellé, Jókai
élelapijában mókázott, az «Órában» ször...
nyüködött a jurátusok csinytevésein, az
öreg Kriszt Borát dicsérte és német ujsá...
got, könyvet olvasott: megnyugodott, hogy
a német színházban többé nem hallja a
Haramiákat. Magyarosodott a város, a
költők és jurátusok, szerkesztők és szin...
művészek évről-évre tiszteletreméltóbb fi...
gurák lestek a pesti vendéglőkben, Vajda
János szürke cilinderben járt, mint egy
angol lord, Nagy Miklós szerkesztő ur
hítelképes egyéniség volt, a Népszínház...
ban Blaháné csicsérgett, Pálmai szoknya...
fődra lengett, Konti hizelkedő mu-

volna kevesebb, kívánatosabb a né...
met színészet Pesten, amely nivójában
sohasem érte el a bécsi elővárosok ki...
színházait? Az öreg polgárok megnyugod...
tak, nem felebbeztek és Feld Zsiga ki...
tűzte a háromszínű zászlót a Városliget...
ben. A Belvárosban a nők otthon olvas...
ták a német színdarabokat, Bródy Zsig...
mond lapját, Kleistot, Grillparzert és a
hamiskás bécsi vigjátékirót. Kötelesség,
divat volt a város magyarosítása, az
«Uhr»-ban magyarul szólalt meg a kell...
ner, a váciutcai kereskedőnél büszkén
vágta ki a vidéki magyar, hogy: nix dajcs!
Az öreg Szvoboda, a P. Lloyd munká...
fársa éjjelenkiint a Kék macskában fo...
gyasztotta el kapucinerét, ha német szót
akart hallani. Az ifjuság a Nemzeti Szin...
házban zugott, tapsolt, lelkeseedett, mi...
dőn a «Szigetvári vértanúk»-ban kibont...
ják a magyar zászlót.

Vajjon, mosfanság csökkent nemzeti
érzésünk, mint a közelmúlt időkben, ame...
lyekről szóló naplók és memoárok befűn...
még nem fakult meg a tinta?

Vajjon élnek még a Belvárosban né...
met polgárok, akik kései öregségükben
szegyenkezve vallották be, hogy nem tud...
nak magyarul, akiknek a kedvéért idegen...
nyelvű előadást kell tartani a színházban?

A nemzet épebb, hatalmasabb, ma...
gyarabb, mint valaha. Nem szükséges a
Kecskeméti-utcán benyomni a cilindert
a pesti polgár nyakába, hogy bizonyosá...
got tegyünk Pest magyarságáról.

Ugyanezért nem lehet komolyan ha...
ragudni, hogy bécsi színészek perdülnek
táncra a jövő héten a Vígsházban.

A magyarság e bibliai időkben egy...
unott kézmozdulattal elintézi a sérelmet,
amelyet nyelve, nemzetisége ellen elkövet...
nek. Nem fontos, nem érdekes, sem je...
lentős a bécsi bohócok megérkezése.
Olyan erősnek érezzük magunkat, hogy
már nem félünk a bécsi színészlányok
mosós szoknyájától, sem a komikus fo...
gaflan tréfájától. Eljönnek városunkba,
mint a lebergi női zenekar; életvidám...
urak megnézik az énekesnő bokáját, öreg
asszonyok nevetnek az éleeken, mint

nékein. et virágzá...
saban, gyönyörű hervadásában, győze...
delmes csatájában, esetleges elpusztulásá...
sában nincs része Prägernek, Girardinek.
Most az Isten kezében van életünk.

Es ebben az időben jobb izlésű ma...
gyar ember ugyse megy a bécsi bohócok
csudájára.

Es e cikkekcskét nem azért irtuk, mert
háragszunk a német színészekre, a bécsi
művészetre, a pepita-na drágra. Irtuk, mert
eszünkbe jutott a furcsa és mulatságos
Neszmély Artúr hirdapíró, a rajongások
és délibábok hőse, ifjuságunk, mint lenge
fünemény s benne a mankós, szakállas,
lármás, magyarságáért ordító hirdapíró,
aki elégett, elpusztult a nyomdafesték kü...
lönös szagától; szédülten, teli torkból
mindíg az igazságért, a jó hirdapírásért, a
megbízható értesültségért kiabált; futott,
ugrált; miniszterekkel parolázott, szin...
nésznöknek küldött csokrot, az első kraj...
cáros lapot szerkesztette Pesten, a Víg...
színházban megakadályozta a német elő...
adást, Bánffyt csaknem megbuktatta, hős
volt és testi nyomorék, verset irtak róla
Kiss József és Makai Emil, ifju, Kezdő
hirdapírók mentek a Kóporsója után a
kereskedelmi Kórház udvarán, mint aki
elegett a becsület, a jó ujságírás meze...
jén... Vajjon miért nem egyezett bele
Neszmély Artúr, hogy a Vígsházban
német előadást tartsanak?

Bolond ifjuság.